

ignibus concrementur. Quum autem per reatum tam turpis admitti quicunque iudex, in quacumque regni nostri provincia constitutus, agnoverit dominam servo suo, sive patronam liberto fuisse coniunctam, eos separare non differat: ita ut bona eiusdem mulieris, aut si sunt de alio viro idonei filii evidenter obtineant, aut propinquus eius legali successione proficiant. Quod si usque ad tertium gradum defecerint haeredes, tunc omnia fiscus usurpet¹: ex tali enim consortio filios procreatos constitui non oportet haeredes. Illa vero, sive virgo², sive vidua fuerit, poenam excipiat superius comprehensam. Quod si ad altaria sancta confugerit, donetur a rege, cui iussum fuerit perenniter servitura.

III. ³ Si mulier ingenua servo alieno, seu ingenuus ancillæ alienæ sese coniungat.

Si mulier ingenua servo alieno, sive Regis se matrimonio sociaverit, sive etiam per adulterium iungere præsumperit; statim ubi primum hoc iudex agnoverit, eos ad separandum festinare non differat, ut poenam, quam merentur, excipiant, hoc est, singuli eorum centena flagella suscipiant. Et si post hanc contradictionem se iterum coniungerint, iudex eos comprehendendi iubeat, et in sua præsentia exhiberi, ut unicuique eorum iteratim centena flagella imponere non desistat. Quod si tertia vice se separare noluerint, similiter centena flagella eisdem imponi iubemus, et ipsa mulier parentibus suis in potestate tradatur. Quod si postmodum eam parentes retrorsum dimiserint, sit ancilla domino eius servi. Filii tamen, quandocumque, et quanticumque ex ea iniuste fuerint procreati, conditionem patris sequantur, ut in servitio permaneant. Facultatem vero mulieris propinquui sui legali successione conquirant⁴. Quod si hi, qui de tali contubernio extiterint geniti, XXX. annos per testem legitimum se ingenuos mansisse docuerint, a servitutis catena soluti ingenuitatis se gaudeant annulo⁵ decorati; si tamen parentes eorum infra illud tricennium, quo filii ipsorum se ingenuos esse probaverint, nihil de conditione servitutis dominis suis persolverint, unde ipsi filii eorum videbantur servitutem obnoxii. Ipsam autem legem præcipimus custodiri, et de viris ingenuis, qui regas ancillas, vel etiam cuiuscumque habuerint copulas, ut conditionis hæc forma servetur.

VII. Flavius Cintasvintus Rex¹².

Si domini servos suos esse mentientes ingenuos, mulieribus eos coniungant ingenuis.

Resistendum est pravorum ausibus, ne pravi-

testationem.

⁸ Legion. Fls. glo. Cindasvindus Rex.

⁹ Card. y Lind. cum filiis sibi omnimodis vendicavit.

¹⁰ Card. qui servos suos ancillas alienas.

¹¹ Legion. Antiqua nova lex.

¹² Toled. got. sin autor ni nota. Legion. Flav. Cindasvindus Rex. Antiqua noviter emendata. Legion. Fls. Gls. Chd. Rex.

IV. ⁶ Flvs. Ctsts. Rex.

Si mulier liberta servo alieno, vel liber-

tus ancillæ alienæ se societ.

Si mulier liberta servo alieno se coniunxerit, aut in matrimonio sociaverit, contestetur ei tertio dominus servi præsentibus tribus testibus, ut ab hac coniunctione discedat: et si post trinam conventionem⁷ se separare noluerit, sit ancilla domino eius, cuius servo coniunxit. Si vero non contestata fuerit, antequam filii nascantur, illa in libertate permaneat. Agnatio autem servi domino deputetur, quia liberi esse non possunt qui ex tali conditione nascuntur. Similis et de manu missis viris, qui se cum ancillis alienis miscerunt, huius legis forma servetur. Nam si cum domini voluntate et permissione servo alieno manumissi se forte coniunxerit, et cum ipso domino servi placitum fecerit, omnino placitum ipsum iubemus stare.

V. ⁸ Si quicunque servo alieno ancillam suam, vel servo suo alienam coniungat ancillam.

Quicunque ancillam suam servo alieno sine conscientia domini sui uxorem dederit, et hoc certis probationibus inveniatur, dominus servi ancillam ipsam cum filiis⁹ omnimodis suis vindicavit. Similiter et de illis ordinamus, qui servo¹⁰ suo ancillam alienam coniunxerit, ut conditionis hæc forma servetur.

VI. ¹¹ Si mulier, absente viro, alium sibi maritum adsumat.

Nulla mulier, viro suo absente, alteri viro se præsumat coniungere, usque dum de viro suo certis agnoscat indicis, si vere mortuo fuerit; quod similiter, et ille inquirat, qui eam sibi vult in coniugium copulari. Si vero hoc facere distulerint, et sic se inlicita præsumptione coniungerint, et postmodum prior maritus reversus fuerit, ambo ei in potestate tradantur, et quod de eis facere voluerit, seu vendendi, seu quodlibet faciendi habeat potestatem.

LIB. III. TITVL. III.

tatis amplius frena laxentur. Plerique enim studio cupiditatis inlecti solent interdum mulieres ingenuas, puellasque prave decipere, et simulant ad tempus servos suos esse ingenuos, hor tantur eas maritos illos accipere, quos postea natis prolibis in servitatem facile possint reducere¹. Ut ergo fraudis huius aditus extirpetur, præsenti iugiter mansura lege sancimus, ut deceptores rei istius manifeste detecti crimine notentur infamiae. Et illi, quos sub nomine ingenuitatis antedictis personis reperiuntur ad sociasse, sic ingenui cum filiis suis perenniter manent, sicut eos ipsorum domini ingenuos professi iam ante fuerant; sed et res omnes tempore nuptiarum acceptas seu promissas, mulier vel puerla sibimet vindicabit, si per idoneam probacionem convicerit², maritum de quo agitur sub ingenuitatis spe³ sibi sociatum fuisse. Certe si puerla vel mulier, aut etiam ipsorum parentes, id quod prædictum est, ita factum adprobare ne quiverint, servos pariter, et eorum filios una cum rebus omnibus indubitanter petitor obtinebit. Hic et de illis ancillis ordo servandus est, quæ viris ingenuis tali fraude noscuntur esse coniunctæ. Nam et de libertis, quos ita constiterit copula-

tos existere ancillis aut servis⁴, huius servanda erit sanctio legis.

VIII. ⁵ Antiqua. Si absque voluntate parentum mulier ingenua marito se coniungat ingenuo.

Si puerla ingenua ad quemlibet ingenuum venerit in ea conditione, ut eum sibi maritum adquirat, prius cum puerla parentibus colloquatur; et si⁶ obtinuerit uti eam uxorem habere possit, pretium dotis parentibus eius, ut iustum est, impleatur. Si vero hoc non potuerit obtinere, puerla in parentum potestate consistat. Quod si absque cognitione et consensu parentum eadem puerla sponte fuerit viro coniuncta, et eam parentes in gratiam recipere noluerint, mulier cum fratribus suis in facultate parentum non succedit, pro eo quod sine voluntate parentum transierit pronior ad maritum. Nam de rebus suis, si aliquid ei parentes donaverint⁷, habeat potestatem: ipsa quoque de donatis et profligatis rebus, faciendo quod voluerit libertatem habebit.

III. TITVLVS DE RAPTV VIRGINVM,

VEL VIDVARVM.

I. ⁸ Si ingenuus ingenuam rapiat mulierem, licet illa virginitatem perdat, iste tamen illi coniungi non valeat.

II. Si a potestate raptoris puerlam parentes eriperi potuerint.

III. Si consentiant raptori parentes de disponata puerla.

IV. Si fratres, vivo an⁸ defuncto patre, consentiant raptori sororis.

V. Si quicunque rapiat alienam sponsam.

VI. Si quispiam de raptoribus occidatur.

VII. Infra quod tempus liceat accusare raptorem, et si parentibus vel puerla cum

raptore de nuptiarum definitione conve-

nient.

VIII. Si servi mulierem ingenuam rapuerint.

IX. Si servus mulierem libertati traditam ra-

puerit.

X. Si servus ancillam alterius rapuerit.

XI. De sollicitatoribus filiarum, vel uxorum alie-

narum,

vel etiam viduarum, ac de his,

qui puerlam vel viduam ingenuam, absque

regio iussu, violenter dare marito præ-

sumpserint.

XII. De ingenuis atque servis quos in raptu

interesse constiterit.

I. ⁹ Antiqua. Si ingenuus ingenuam rapiat mulierem, licet illa virginitatem perdat, iste tamen illi coniungi non valeat.

Si quis ingenuus rapuerit virginem vel viduam, si, antequam integritatem virginitatis aut castita-

tis amittat, puerla vel vidua potuerit a raptu¹⁰ revocari, medietatem rerum suarum ille qui rapuit perdat, ei quam rapuerat consignandam. Si vero ad immunditiam quam voluerit raptor potuerit pervenire, in coniugio puerla vel vidua mulieris quam rapuerat per nullam compositionem iungatur; sed cum omnibus rebus suis tradatur ei, cui violentus fuit, et CC. insuper in

uxorem habere posse.

⁷ Toled. got. Emilian. Legion. y Card. donare vo-

luerint.

⁸ Legion. ac. Lind. aut, y. así en la ley.

⁹ Toled. got. y Emilian. sin autor ni nota. Card. An-

tiqua noviter emendata.

¹⁰ Legion. a raptore.

conspectu omnium publice ictus accipiat flagelorum, et carēat ingenuitatis suā statu, parentibus eiusdem, cui violentus extiterat, aut ipsi virginī vel viduā quam rapuerat, in perpetuum servitū: ita ut ad eius, quam rapuerat, coniugium nullo unquam tempore redeat. Quod si factum fortasse constiterit¹, quidquid de raptoris rebus pro contumelio suo perceperat, una cum ipso raptore amittat, illis proculdubio parentibus profutura, quorum hoc negotium fuerit exsequutum instantia. Quod si vir de alia uxore filios habens legitimos, raptum postea fecisse convincitur, ipse videlicet solus in eius quam rapuit servitū potestate tradatur. Res tamen raptoris filii eius legitimi obtinebunt.

II. Flvs. Rcsnts. Rex².

Si a potestate raptoris puellam parentes eripere potuerint.

Si parentes mulierem vel puellam raptam excusserint, ipse raptor parentibus eiusdem mulieris vel puellae in potestate tradatur, et ipsi mulieri penitus non liceat ad eundem virum se coniungere. Quod si facere præsumperint, ambo morti tradantur. Si certe ad episcopum vel ad altaria sancta confugerint, vita³ concessa, omnibus modis separantur, et parentibus raptæ servituri tradantur.

III. ⁴ *Si consentiant raptoris parentes de disponata puella.*

Si parentes raptoris consenserint, pretium filiae quod cum priore sponso definisse noscuntur, in quadruplum eidem sponso cogantur exsolvare. Idem vero raptor legibus sponso inexcusabili maneat abdicatus.

IV. ⁵ *Antiqua. Si fratres, vivo an defuncto patre, consentiant raptoris sororis.*

Si, vivo patre, fratres consenserint raptoris, aut in raptu sororis concii comprobantur⁶, excepta morte, damnum quod de raptoribus est constitutum, excipiant. Si vero post obitum patris fratres sororem suam raptoris tradiderint, vel raptor levandam consenserint, pro eo quod eam vel vili personæ, vel contra voluntatem suam nuptui tradiderint, cuius etiam honorem debuerant exaltare, medietatem facultatis suæ amittant, ipsi ni-

¹ Legion. contigerit.

² Card. Fls. Rcs. Toled. got. sin autor ni nota.

³ Emilian. et illis a Rege fuerit vita concessa.

⁴ Legion. y Card. Antiqua.

⁵ Legion. Fls. Cindasvindus Rex.

⁶ Legion. probantur.

⁷ Card. de raptoribus aut adulteris.

⁸ Card. aut adulteris.

hilominus sorori suæ tradendam, et insuper in presentiam aliorum a iudice quinquagena flagella suscipiant; ut hoc alii commoniti terrore formident. Adiutores vero raptoris, qui cum ipso fuerint, disciplinam legis accipiant, sicut est in lege alia constitutum. Raptor autem inexcusabiliter superiori lege, et in rebus et in status sui dignitate damnetur.

V. *Antiqua. Si quicunque rapiat alienam sponsam.*

Si quicunque alienam sponsam rapuerit, de facultatibus raptoris ipsius medietatem pueræ, aliam vero medietatem sponso iubemus addici. Quod si minimam aut nullam habeat facultatem, his quos supra memoravimus, cum omnibus quæ habuerit, tradatur ad integrum, ita ut, venundato raptore, de eius pretio æquales habeant portiones. Ipse autem raptor, si peractum scelus est, puniatur.

VI. *Antiqua. Si quispiam de raptoribus⁷ occidatur.*

Si quis de raptoribus⁸ fuerit occisus⁹, pro homicidio non teneatur, quod¹⁰ pro defendenda castitate commissum est.

VII. Flvs. Cntsnts. Rex.

Antiqua.

Infra quod tempus liceat accusare raptoris, et si parentibus vel puellæ cum raptore de nuptiarum definitione conveniat.

Raptorem virginis vel viduæ infra XXX. annos omnino liceat accusare. Quod si cum pueræ parentibus, sive cum eadem pueræ vel viduæ de nuptiis fortasse convenerit, inter se agendi licentia negari non poterit. Transactis autem XXX. annis, omnis accusatio sopita manebit.

VIII. Fls. Rcts. Rex¹¹.

Si servi mulierem ingenuam rapuerint.

Aequitatis oportunitas exigit legem ponere sequuturis, unde dubitationis occasio inter præsentes occurrit. Si servi igitur, sciente domino vel iubente, raptum¹² facere præsumperint, ad omnem legalem¹³ satisfactionem servorum dominus iudicis instantia compellendus est. Quod

⁹ Legion. occisus, mors eius pro homicidio. Lind. occisus, ille qui percussit ad homicidium non teneatur.

¹⁰ Legion. quia.

¹¹ Toled. got. Fls. Cnd. Rex. Legion. añade: Antiqua.

¹² Emilian. raptum virginum.

¹³ Legion. legis.

si extra voluntatem domini servi talia perpetraverint, iudicis iidem sententia comprehensi, ac decalvationis foeditate multati, trecentenis insuper singuli flagellarum ictibus verberentur. Ille tamen servus, qui idem se ingenuæ mulieri per rapinam copulari quæsivit, poenali sententia subiacebit.

IX. Flvs. Cntsnts. Rex¹.

Si servus mulierem libertati traditam rapuerit.

Si servus libertam rapuisse detegitur, quoniam iam non unius conditionis esse noscuntur, ideo si idoneus est servus, qui talia fecisse² detegitur, et idoneam libertam rapuisse invenitur, si voluerit³ dominus eius C. solidos pro eo componat. Si certe⁴ noluerit, eundem servum tradere non desistat, ita ut ipsi mulieri ultra non licet eundem raptorem sibi in coniugio copulari⁵. Quod si ad eius aliquando coniugium venerit, et filii exinde fuerint procreati, dominus ille, cuius servus rapti crimen admiserat, et servum et agnationem sibi vindicet servitaram. Sin autem rusticus, aut vilissimus servus esse noscitur, et similem libertam rapuisse cognoscitur; quantum ipsum servum valere constiterit, tantum pretium dominus servi prædictæ mulieri persolvere procurabit⁶: ipse vero servus centenis flagellarum ictibus verberetur, et turpiter decalvatus, et in potestate domini sui erit perpetim permanens.

X. Flavius Cintasuintus Rex⁷.

Si servus ancillam alterius rapuerit.

Si servus ancillam iuris alieni rapuerit, ducendorum flagellarum verberibus cæsus ac decalvatus, ab ancilla etiam, si dominus ancillæ voluerit, absque dubio separetur.

IV. TITVLVS DE ADVLTERIIS.

I. *Si, conniente, aut non conniente uxore, cum alio viro adulterium fiat.*

II. *Si puella vel mulier disponata adulterasse reperiatur.*

III. *De adulterio uxoris.*

XI. *De sollicitatoribus filiarum, et uxorum alienarum, vel etiam viduarum, ac de his qui puellam aut viduam ingenuam, absque regio iussu, violenter dare marito præsumperint.*

Omne quod honestatem vitæ commaculat, legalis necesse est ut censura coercat. Idcirco sollicitatores adulterii uxorum, vel filiarum alienarum, atque viduarum, sive sponsorum, si per ingenuum vel ingenuam, seu per servum aut ancillam, atque etiam libertum aut libertam, mox manifestis indicis talium scelerum mandatum deferentes patuerint, cum his etiam, a quibus missi fuerint⁸, iudicis instantia comprehensi, in eius potestate tradantur, cuius uxorem, vel filiam, aut sponsor sollicitasse reperiuntur: ut illi quoque de eis quod voluerit sit iudicandi libertas, quem vel coningalis ordo, vel parentalis propinquitas huius ultorem criminis legaliter esse demonstrat. Illi quoque, qui puellam ingenuam vel viduam, absque regia iussione, marito violenter præsumperint tradere, quinque libras auri ei, cui vim fecerint, cogantur exsolvare, et huiusmodi coniugium, si mulier dissentire probatur, irritum nihilominus habeatur.

XII. *Flavius gloriosus Recesvintus Rex⁹.*

De ingenuis atque servis quos in raptu¹⁰ interesse constiterit.

Qui in raptu¹¹ interfusse dinoscitur, si liber est, sex auri uncias reddat, et L. ictus flagellarum publice extensus accipiat. Nam si servus fuerit, et sine domini voluntate hoc fecerit, centum publice flagella suscipiat. Quod si servus in raptu¹² interfuerit cum domini voluntate, dominus ita pro eo componat, sicut et de ingenuis est constitutum.

IV. *Si adulter cum adultera occidatur.*

V. *Si pater vel propinquus in domo adulteram occiderint filiam.*

VI. *Quod servi præventos adulteros occidere non iubentur.*

⁶ Legion. procuret.

⁷ Legion. añade: Antiqua.

⁸ Card. fuerint, aut si minime missi extiterunt, iudicis instantia &c.

⁹ Toled. got. sin autor ni nota. Card. Fls. Chds. Legion. Fls. Cnd. R. Antiqua.

¹⁰ Card. in raptu vel adulterio.

¹¹ Card. in raptu vel adulterio.

¹² Card. in raptu vel adulterio.